

Quickscan ecologie

Westmaas, Ritselaarsdijk 5

Datum	22-04-2020
Auteur	T.D. Breur, Msc
Opdrachtgever	Dhr. B. Holster
Rapport code	QS20018v1
Wijze van citeren	Breur, T.D. 2020. Quickscan ecologie, Westmaas, Ritselaarsdijk 5. Rapportcode: QS20018v1. Breur Ecologie & Onderzoek. Dordrecht

Breur Ecologie & Onderzoek
Schipbeekstraat 74
3313AR Dordrecht

Disclaimer

Op alle tekst, foto's en afbeeldingen in dit rapport berust – tenzij anders vermeld – het auteursrecht van Breur Ecologie & Onderzoek. Deze rapportage, inclusief eventuele bijlage(s), is vertrouwelijk en uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen dan de geadresseerde is zonder toestemming niet toegestaan. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Breur Ecologie & Onderzoek kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele schade als gevolg van een onjuiste of onvolledige weergave van de gegevens in dit rapport.

Copyright © Breur Ecologie & Onderzoek 2020.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1 Aanleiding.....	4
2 Doel.....	4
3 Werkwijze.....	4
4 Wettelijk kader beschermde soorten.....	5
4.1 Beschermde soorten.....	5
4.2 Beschermde gebieden.....	6
4.3 Beschermde houtopstanden.....	6
4.4 Zorgplicht.....	6
5 Plangebied & ontwikkeling.....	7
5.1 Huidige situatie.....	7
5.2 Geplande ontwikkeling.....	9
5.3 Toekomstige situatie.....	9
5.4 Planning.....	9
6 Beschermde gebieden.....	10
6.1 Wet natuurbescherming.....	10
6.2 Verordening ruimte.....	10
7 Beschermde soorten.....	11
7.1 Planten.....	11
7.2 Vogels.....	11
7.3 Grondgebonden zoogdieren.....	12
7.4 Vleermuizen.....	13
7.5 Overige soorten.....	14
8 Conclusie & aanbevelingen.....	15
8.1 Conclusies.....	15
8.2 Aanbevelingen.....	15
Bronvermelding.....	16

Samenvatting

Breur Ecologie & Onderzoek heeft in opdracht van dhr. Holster een quickscan ecologie uitgevoerd aan de Ritselaarsdijk 5 te Westmaas, gemeente Hoeksche Waard. De aanleiding voor dit onderzoek betreft de voorgenomen herinrichting van dit terrein. Door middel van een bureaustudie en een veldbezoek is een compleet beeld verkregen van het (potentiële) voorkomen van beschermde soorten flora en fauna in het plangebied.

Dit onderzoek heeft tot de volgende conclusies geleid:

- De ontwikkeling leidt niet tot negatief effect op beschermde natuurgebieden.
- Het plangebied is geschikt als nesthabitat voor de huismus, nesten van deze soort zijn jaarrond beschermd. Aanvullend huismusonderzoek is noodzakelijk.
- Het plangebied is geschikt als nestplaats voor algemene vogels, waarvan de nesten alleen beschermd zijn wanneer zij in gebruik zijn. Bij het plannen van de sloopwerkzaamheden wordt daarom aangeraden om de bebouwing hierop te controleren of rekening te houden met het vogel broedseizoen: grofweg van half maart t/m augustus.
- Overige beschermde soorten worden niet verwacht in het plangebied.
- Voor alle soorten flora en fauna (beschermd en onbeschermd) geldt te allen tijde de zorgplicht. Dit betekent dat de initiatiefnemer verplicht is om zorgvuldig te werken en dat onnodige schade aan planten of dieren altijd dient te worden voorkomen.

1 Aanleiding

Breur Ecologie & Onderzoek heeft in opdracht van dhr. Holster een quickscan ecologie uitgevoerd aan de Ritselaarsdijk 5 te Westmaas, gemeente Hoeksche Waard. De aanleiding voor dit onderzoek betreft de voorgenomen herinrichting van dit terrein. Een quickscan ecologie was noodzakelijk om te beoordelen of deze geplande ontwikkeling effect heeft op beschermde soorten en gebieden in het kader van de Wet natuurbescherming.

2 Doel

Het doel van dit ecologisch onderzoek is om antwoord te geven op de volgende vragen:

- Is het plangebied gelegen in/nabij beschermde natuurgebieden?
- Zijn beschermde soorten flora en fauna (potentieel) aanwezig in het plangebied?
- Leidt de geplande ontwikkeling tot een overtreding van de Wet natuurbescherming?
- Dienen er vervolgstappen genomen te worden in het kader van de Wet natuurbescherming?

3 Werkwijze

Door middel van een bureaustudie en een veldbezoek is een compleet beeld gekregen van het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten flora en fauna in en om het plangebied.

- **Bureaustudie**
Door middel van een literatuur- en internetstudie is onderzocht welke beschermde soorten (potentieel) voor kunnen komen in en om het plangebied. Hierbij zijn onder andere verspreidingsatlassen en openbaar beschikbare waarnemingen bestudeerd.
- **Oriënterend veldbezoek**
Een verkennend veldbezoek is uitgevoerd door T.D. Breur op 09-04-2020. Het gehele plangebied is onderzocht, belangrijke elementen zijn gefotografeerd en indien nodig geïnspecteerd met behulp van verrekijker, zaklamp, inspectiespiegel en endoscoop camera.

4 Wettelijk kader beschermde soorten

4.1 Beschermde soorten

De bescherming van flora en fauna is in Nederland vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze soortbescherming onderscheidt drie categorieën:

- **Vogelrichtlijnsoorten**
Gebaseerd op de Europese Vogelrichtlijn (1979). Dit heeft betrekking op alle in Europa natuurlijk voorkomende vogelsoorten. Nesten zijn te allen tijde beschermd wanneer zij in gebruik zijn. Van enkele specifieke vogelsoorten is in Nederland de nest- of verblijfplaats jaarrond beschermd, ook wanneer hier niet gebroed wordt.
- **Habitatrichtlijnsoorten**
Gebaseerd op de Europese Habitatrichtlijn (1992). Onder deze categorie vallen specifieke soorten uit verschillende groepen (vaatplanten, zoogdieren, vissen etc.) waarvoor op Europees niveau instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld.
- **Nationaal beschermde soorten**
In de wet worden dit ook wel "andere soorten" genoemd. Dit betreft specifieke soorten verschillende groepen (vaatplanten, zoogdieren, vissen etc.) die op nationaal niveau beschermd zijn. Let wel: Als bevoegd gezag mogen provincies soorten uit deze derde categorie vrijstellen van een ontheffingsplicht. De bescherming van deze soorten verschilt hierdoor tussen provincies.

Per beschermingscategorie gelden verschillende verbodsbepalingen, deze zijn in onderstaande tabel weergegeven. Uitgangspunt voor de soortbescherming is het "nee, tenzij" principe: handelingen met negatief effect op soorten in verboden tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wnb	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wnb	Beschermingsregime Nationaal beschermde soorten (andere soorten) § 3.3 Wnb
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Tabel 1: Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming per beschermingscategorie.

4.2 Beschermde gebieden

De bescherming van natuurgebieden is vastgelegd in de Wet natuurbescherming en in de provinciale Verordening Ruimte.

- **Wet natuurbescherming**

De gebiedsbescherming in deze wet heeft uitsluitend betrekking op Natura 2000-gebieden. Deze gebieden hebben instandhoudingsdoelstellingen vastgesteld op Europees niveau. Invloeden (ook van buitenaf) mogen deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen.

- **Verordening Ruimte**

In de verordening ruimte is het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vastgelegd. Dit is een nationaal netwerk van groene gebieden, voorheen bekend als de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het ruimtelijke beleid voor het NNN is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van het NNN. Aanvullend op dit nationale netwerk kan de provincie ook andere gebieden een planologische bescherming toekennen, dit gebeurt bijvoorbeeld bij belangrijke provinciale landschappen of belangrijke weidevogelgebieden.

4.3 Beschermde houtopstanden

De kap van houtopstanden (bos, lanen, houtwallen, hagen, struwelen etc.) is onderhevig aan de regelgeving van de Wet natuurbescherming indien:

- de houtopstand buiten de 'bebouwde kom Wet natuurbescherming' ligt.
- de houtopstand groter is dan 10 are (1.000 m²), of het om bomen gaat in een rijbeplanting van meer dan 20 bomen.

In het onderzoeksgebied is geen sprake van houtopstanden die voldoen aan bovenstaande criteria. De bescherming van houtopstanden komt in deze rapportage dan ook niet verder aan de orde.

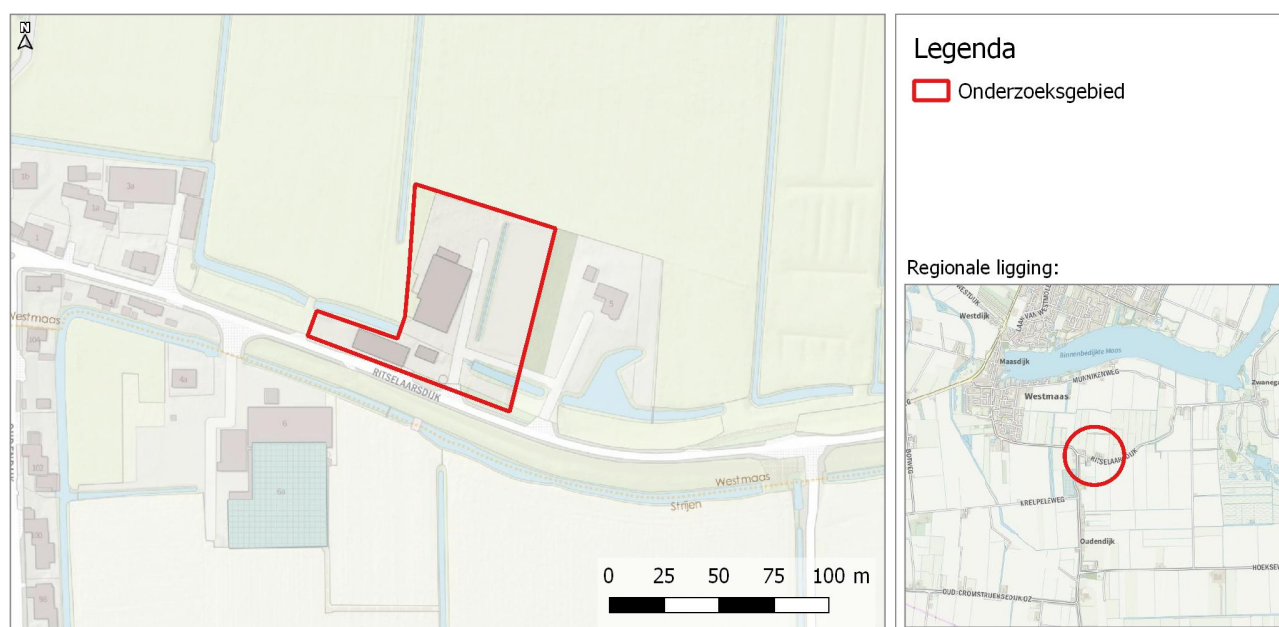
4.4 Zorgplicht

Overkoepelend geldt voor alle in het wild levende planten en dieren de zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat onnodige schade aan dieren en planten te allen tijde dient te worden voorkomen. Bij werkzaamheden met negatief effect op planten en dieren dienen maatregelen genomen te worden (binnen wat redelijkerwijs van de initiatiefnemer verwacht mag worden) om dit negatieve effect zoveel mogelijk te voorkomen of te verminderen.

5 Plangebied & ontwikkeling

5.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen in het buitengebied ten zuidoosten van het dorp Westmaas, gemeente Hoeksche Waard, provincie Zuid-Holland. Op het perceel van de Ritselaarsdijk 5 bevindt zich een pensionstal voor paarden, op het terrein bevinden zich een rijbak, enkele paardenstallen, een houten schuur en enkele lage opstallen. Op het terrein is een sloot aanwezig waarlangs enkele essen staan. Overig groen bevindt zich voornamelijk langs de noord- en oostzijde van het perceel: een goed ontwikkelde houtsingel met sleedoorn, meidoorn, hazelaar, els, haagbeuk, liguster, es en wilg.

Afbeelding 1: Ligging van het onderzoeksgebied (rood omkaderd). De regionale ligging is aangegeven rechtsonder in de rode cirkel.

Afbeelding 2: De rijbak in het plangebied.

Afbeelding 3: De drie grote stallen, tijdens het veldbezoek waren in twee van deze stallen paarden gehuisvest, in een derde waren enkele schapen gestald.

Afbeelding 4: Zicht in opstal

Afbeelding 5: De zwarte houten schuur in het zuidwesten van het plangebied.

5.2 Geplande ontwikkeling

De bebouwing op het terrein zal worden gesloopt, het terrein wordt heringericht ten behoeve van de bouw van een woonhuis. De houtsingel ten noorden en ten oosten van het plangebied blijft behouden.

5.3 Toekomstige situatie

Op het terrein is een woonhuis aanwezig, langs de westzijde is een bomenlaan aanwezig als erfafscheiding, ook is de sloot is uitgebreid met een uitham op het kavel.

Afbeelding 6: Impressie van de toekomstige inrichting van het perceel (het oostelijke kavel is reeds ontwikkeld en vormt geen onderdeel van deze quickscan).

5.4 Planning

Een exacte planning van de werkzaamheden is nog niet bekend.

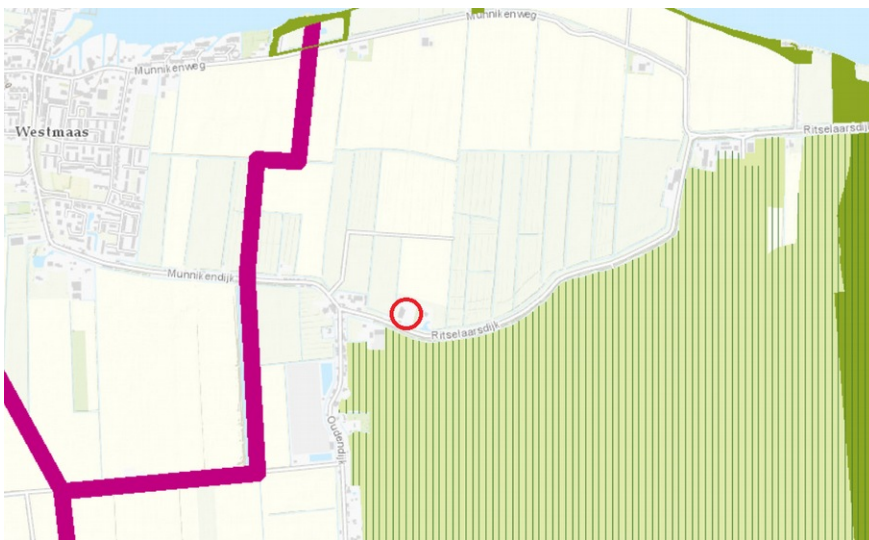
6 Beschermde gebieden

6.1 Wet natuurbescherming

Het Natura-2000 gebied wat het dichtst bij het plangebied is gelegen is het Oudeland van Strijen (direct ten zuiden van de Ritselaarsdijk). Het plangebied maakt geen onderdeel uit van dit gebied en er is geen sprake van fysieke aantasting. Negatief effect ten gevolge van trilling, geluid of lichtvervuiling is uitgesloten vanwege de kleinschaligheid van de ontwikkeling. De Natura-2000 gebieden in de regio bevatten geen stikstofgevoelige habitattypen (Haringvliet, Hollands Diep, Oudeland van Strijen en Oude Maas). Negatief effect op deze gebieden ten gevolge van stikstofdepositie is hierom niet aan de orde. Stikstofgevoelige habitattypen zijn gelegen op grotere afstand in Natura-2000 gebieden de Biesbosch en Krammer-Volkerak. De geplande ontwikkeling is dusdanig kleinschalig dat drempelwaardes t.a.v. stikstofdepositie in deze gebieden niet worden overschreden. Ten aanzien van Natura-2000 is de ontwikkeling niet vergunningsplichtig.

6.2 Verordening ruimte

Het plangebied is niet gelegen in onderdelen van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), noch in belangrijk weidevogelgebied. De meest nabijgelegen onderdelen van het NNN zijn het Oudeland van Strijen en een groencorridor (ca. 450 m ten westen, paars gearceerd op Afb. 7). Ontwikkelingen in het plangebied leiden niet tot een significant negatief effect op de wezenlijke waarden en kenmerken, de oppervlakte of de samenhang van deze groengebieden. Er is geen sprake van een conflict met de Provinciale Ruimtelijke Verordening.

Afbeelding 7: Beschermde natuurgebieden in de nabijheid van het plangebied. NNN= groen & paars, N2000= verticale strepen.

7 Beschermde soorten

7.1 Planten

Het plangebied is grotendeels verhard, open groen bestaat uit enkele overhoekjes en of bestaat uit bermen langs agrarisch gebied. In de rijbak is vegetatie afwezig. Beschermde soorten vaatplanten in de omgeving van het plangebied zijn vooral gebonden aan schrale graslanden of andere zeer specifieke natuurlijke habitats. Tijdens het veldbezoek zijn enkel algemene soorten aangetroffen die zijn overwegend duiden op voedselrijke omstandigheden. Ook de graslanden van het zuidelijk gelegen Natura-2000 gebied het Oudeland van Strijen is tamelijk voedselrijk¹. Aanwezigheid van beschermde flora wordt uitgesloten op basis van dit habitat.

Afbeelding 8: Impressie van de vegetatie in het plangebied: paardenbloem, brandnetel, hondsdrif en kleine veldkers.

7.2 Vogels

In het plangebied is een kolonie huismussen aanwezig, het grootste deel van deze kolonie broedt in het dakvlak van de zwarte houten schuur. Ook in de paardenstallen zijn huismussen waargenomen, hier zouden mussen kunnen broeden in nisjes tussen de gevelbeplating en de draagconstructie.

Potentie voor gierzwaluw is niet aanwezig in de bebouwing in het plangebied, nestruimtes met geschikte aanvliegopeningen zijn niet aanwezig. De kopse gevels van de zwarte houten schuur zijn afgedekt met een houten beplating, hierdoor zijn deze ontoegankelijk voor deze soort.

1 Royal Haskoning. 2010. Beheerplan Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen. Provincie Zuid-Holland

Sporen van uilen (veren, braakballen, uitwerpselen) zijn niet aangetroffen in de opstallen. De omgeving van het plangebied (landelijk gebied met weilanden, boomgaarden, schuren en veehouderij) is echter zeer geschikt voor de steenuil en kerkuil. Het is dan ook niet uitgesloten dat deze soorten wel voorkomen in de directe omgeving van het plangebied, zij kunnen hierom ook incidenteel in de loodsen waargenomen worden (bijvoorbeeld 's nachts, rustend op een dakspant). De opstallen hebben echter geen essentiële functie voor deze uilen, door de transparante dakdelen (zie Afb. 4) is er te veel licht om overdag te kunnen verblijven. Hiernaast zijn er geen donkere ruimtes of nisjes waar uilen (steenuil en kerkuil) zouden kunnen nestelen. De sloop van de opstallen leidt hierom niet tot een overtreding van een verbodsbepaling ten aanzien van deze uilen.

Naast de huismus is de bebouwing in het plangebied ook geschikt als nesthabitat voor algemene vogels waarvan de nestplaatsen niet jaarrrond beschermd zijn. Te denken valt aan een merel, kauw of Turkse tortel die in een hoek van de dakspanten een nest zou kunnen maken. Nesten van deze vogels zijn alleen beschermd wanneer zij in gebruik zijn. Bij het plannen van de werkzaamheden wordt hierom aangeraden om rekening te houden met het vogel broedseizoen. Dit broedseizoen loopt grofweg van half maart t/m augustus. Let wel: dit is geen vaste periode, afhankelijk van weersomstandigheden kunnen vroege of late broedgevallen zich voordoen. Bij twijfel over de aan- of afwezigheid van nesten dient een deskundige ingeschakeld te worden.

Afbeelding 9: Vrouw huismus op de dakrand van de zwarte houten schuur.

7.3 Grondgebonden zoogdieren

In de omgeving van het plangebied komen een aantal beschermde soorten zoogdieren voor welke met name gebonden zijn aan waterrijke natuurlijke habitats (zoals de bever en noordse woelmuis). In het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig voor deze soorten (watergangen met natuurlijke oeverzones en een lange natte gradiënt, wilgenbossen etc.). De steenmarter kan wel in dergelijk habitat voorkomen, maar deze soort is erg zeldzaam in de regio en sporen van de steenmarter zijn niet aangetroffen (verblijfplaatsen kernmerken zich door prooiresten en grote hoeveelheden uitwerpselen). Wel is het plangebied geschikt voor

algemene soorten zoogdieren waarvoor in de provincie Zuid-Holland een vrijstelling geldt. Dit betreft soorten zoals de egel en algemene muizensoorten. Voor deze soorten is geen ontheffing of aanvullend onderzoek noodzakelijk. Wel geldt ten aanzien van deze dieren de zorgplicht, zie Hfst. 8.2.

7.4 Vleermuizen

De loodsen met paardenstallen zijn ongeschikt voor vaste rust- en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. Deze vleermuizen verkiezen nauwe donkere wegkruipruimtes, dergelijke plekken zijn niet aanwezig in de constructie met enkelwandige golfplaten als dak- en gevelbekleding. Deze golfplaten hebben daarnaast een zeer laag temperatuurbufferend vermogen: ze warmen relatief snel op en koelen snel af. Om deze redenen zijn deze opstallen niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Ook in de zwarte houten schuur zijn verblijfplaatsen van vleermuizen redelijkerwijs uit te sluiten. Dit gebouw is uitvoerig zowel aan de binnen- als buitenzijde geïnspecteerd met behulp van ladder, zaklamp en endoscoop camera. Er zijn geen keutels of prooiresten aangetroffen. Gebruik van schuren door grootoorvleermuizen is vast te stellen door bijvoorbeeld concentraties van afgebeten vleugels van nachtvinders, deze zijn niet aangetroffen. Daar waar gaten in het geveloppervlak aanwezig zijn (bijvoorbeeld kieren bij de dakrand van de gepotdekselde gevels) bevindt zich direct hierachter een open binnenruimte. Er zijn geen plekken waar vleermuizen veilig zouden kunnen verblijven (buiten het snavelbereik van vogels zoals kauwen).

In de bomen in het plangebied zijn geen geschikte holtes, kieren of scheuren waargenomen waar vleermuizen zouden kunnen verblijven. Aanwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten is hierom eveneens uitgesloten. Aanvullend vleermuis-onderzoek is niet nodig.

Afbeelding 10: Binnenruimte zwarte houten schuur.

7.5 Overige soorten

In het plangebied bestaat geen potentie voor andere beschermde diersoorten (amfibieën, reptielen, libellen, weekdieren). Habitat voor deze soorten is afwezig (zoals natuurvriendelijke oevers, schrale graslanden) en het plangebied is gelegen buiten het bekende verspreidingsgebied van deze soorten. De Hoeksche waard is wel een regio waar de grote modderkruiper en platte schijfhoren voorkomen. De sloten langs het plangebied bieden echter geen optimaal geschikt habitat voor deze soorten: de sloten zijn smal en onderhevig aan inspoeling van meststoffen en/of pesticiden van omliggende agrarische percelen. De plannen voorzien daarbij niet in de demping van sloten, het wateroppervlak wordt enkel uitgebreid (zie Afb. 6). Wel bestaat er kans op aanwezigheid van algemene vrijgestelde amfibieën zoals de gewone pad en bruine kikker. Ten aanzien van deze soorten geldt enkel de zorgplicht.

8 Conclusie & aanbevelingen

8.1 Conclusies

- De geplande ontwikkeling heeft geen negatief effect op beschermde natuurgebieden (zowel op provinciaal als op Europees niveau).
- Het plangebied is geschikt als nesthabitat voor de huismus, nesten van deze soort zijn jaarrond beschermd. Aanvullend huismusonderzoek is daarom noodzakelijk.
- Het plangebied is geschikt als nesthabitat algemene broedvogels. Nesten van deze vogels zijn alleen beschermd wanneer zij in gebruik zijn. Bij het plannen van de sloopwerkzaamheden wordt daarom aangeraden om de bebouwing hierop te controleren of rekening te houden met het vogel broedseizoen: grofweg van half maart t/m half augustus.
- Overige beschermde soorten worden niet verwacht in het plangebied.
- Het plangebied is geschikt voor onbeschermde dan wel vrijgestelde soorten (zoals algemene muizensoorten, egel, gewone pad). Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten niet nodig, wel geldt te allen tijde de zorgplicht (zie aanbevelingen).

8.2 Aanbevelingen

- In het kader van de zorgplicht dient men zorg te dragen voor alle in het wild levende planten en dieren. Onnodige schade dient te allen tijde te worden voorkomen. In de praktijk betekent dit bijvoorbeeld dat wanneer er zich een egel of een pad in het werkveld bevindt dat deze verplaatst wordt, dan wel de gelegenheid dient te krijgen om het werkgebied op eigen kracht te verlaten.
- Een eventuele herinrichting van het terrein biedt ook kansen voor de natuur. Zo kan de nieuwe woning worden voorzien van inbouwvoorzieningen voor huismus en/of vleermuizen. Ten aanzien van eventueel nieuw aan te brengen plant- en boomsoorten wordt aanbevolen om te kiezen voor inheemse soorten. Inheemse beplanting is van een veel grotere waarde voor inheemse dieren dan exotische beplanting. Door hiermee rekening te houden kan de biodiversiteit van de toekomstige situatie verhoogd worden.

Bronvermelding

Ministerie van Economische zaken. 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen.

Royal Haskoning. 2010. Beheerplan Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen. Provincie Zuid-Holland

Kaartmateriaal:

<http://pdokviewer.pdok.nl>

Beschermde gebieden:

<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>

<https://www.zuid-holland.nl/overons/feiten-cijfers/interactieve/>

<https://calculator.aerius.nl/calculator/#>

Overig:

<https://bagviewer.kadaster.nl>

<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

<https://www.verspreidingsatlas.nl>

<https://waarneming.nl/>